

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2022 m. lapkričio 28 d.
(OR. en)

14982/22

EDUC 394
JEUN 171
DIGIT 217

POSĖDŽIO REZULTATAI

nuo: Tarybos generalinio sekretoriato

kam: Delegacijoms

Ankstesnio
dokumento Nr.: 14147/22

Dalykas: Tarybos išvados dėl gerovės skaitmeninio švietimo srityje rėmimo

Delegacijoms priede pateikiamos pirmiau nurodytos Tarybos išvados, kurias Taryba (švietimas, jaunimas, kultūra ir sportas) patvirtino 2022 m. lapkričio 28–29 d. posėdyje.

Tarybos išvados dėl gerovės skaitmeninio švietimo srityje rėmimo

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

ATSIŽVELGDAMA Į:

1. 2017 m. Geteborgo socialinių reikalų aukščiausiojo lygio susitikime vykusias politines diskusijas, kuriose pabrėžta, kad 44 proc. europiečių neturi pagrindinių skaitmeninių įgūdžių, kad 90 proc. darbo vietų ateityje reikės skaitmeninių įgūdžių bei kompetencijų ir kad 40 proc. Europos bendrovių sunku įdarbinti IRT specialistus. Viena iš idėjų, kurias Europos vadovai aptarė ta proga, buvo pradėti svarstymus apie mokymosi ateitį, kad būtų galima reaguoti į būsimas tendencijas ir skaitmeninę revoliuciją, įskaitant dirbtinį intelektą (DI);
2. pirmąjį Europos socialinių teisių ramsčio principą, t. y., kad kiekvienas turi teisę į kokybišką ir įtraukų švietimą, mokymą ir mokymąsi visą gyvenimą, kad galėtų išlaikyti įgūdžius ir įgyti naujų įgūdžių, kurie suteiktų galimybę visiems visavertiškai dalyvauti visuomenės gyvenime ir sėkmingai keisti statusą darbo rinkoje;
3. Komisijos komunikatą dėl Europos švietimo erdvės sukūrimo iki 2025 m., kuriame pabrėžiama, kad reikia sukurti palankią mokymosi aplinką grupėms, kurioms gresia prasti mokymosi rezultatai, ir remti gerovę mokyklose;
4. Tarybos rezoliuciją dėl Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginės programos siekiant sukurti Europos švietimo erdvę ir imtis veiksmų vėlesniu laikotarpiu (2021–2030 m.), kurioje pabrėžiama, kad švietimas ir mokymas turi atlikti itin svarbų vaidmenį formuojant Europos ateitį, tuo metu, kai piliečiams labai svarbu užsitikrinti savirealizaciją ir gerovę, būti pasirengusiems prisitaikyti prie kintančios darbo rinkos ir joje efektyviai dirbti, ir dalyvauti kaip aktyvūs ir atsakingi piliečiai;

5. Skaitmeninio švietimo veiksmų planą (2021–2027 m.), kuriame išdėstyta didelio našumo skaitmeninio švietimo ekosistemos koncepcija ir pabrėžiama skaitmeninių įgūdžių ir kompetencijų ugdymo svarba kasdieniam gyvenimui;
6. vykstantį struktūrinį dialogą su valstybėmis narėmis skaitmeninio švietimo ir įgūdžių klausimais, kurį Komisija pradėjo 2021 m., ir visas valdžios institucijas apimančią jos požiūrį į skaitmeninį švietimą;
7. 2021 m. birželio 14 d. Tarybos rekomendaciją (ES) 2021/1004, kuria nustatoma Europos vaiko garantijų sistema; šios rekomendacijos tikslas – užkirsti kelią socialinei atskirčiai ir su ja kovoti ir užtikrinti lygias galimybes nepalankioje padėtyje esantiems vaikams užtikrinant nemokamą galimybę gauti švietimo paslaugas. Šiuo atžvilgiu rekomendacijoje pabrėžiama, kad svarbu teikti skaitmenines mokymo priemones, didelės spartos ryšį, skaitmenines paslaugas ir tinkamą įrangą, taip pat tobulinti skaitmeninius įgūdžius ir šalinti visų formų skaitmeninę atskirtį;
8. 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategiją, kurioje nurodyta, kad norint veiksmingai naudotis skaitmeninėmis technologijomis reikia šalinti neįgaliesiems kylančias kliūtis ir investuoti į jų skaitmeninius įgūdžius;
9. Tarybos rekomendaciją dėl veiksmingų būdų pasiekti gerus mokymosi rezultatus, kuria pakeičiama 2011 m. birželio 28 d. Tarybos rekomendacija dėl politikos, kuria siekiama mažinti mokyklos nebaigusių asmenų skaičių; šio pasiūlymo tikslas – skatinti užtikrinti geresnius visų jaunų europiečių švietimo rezultatus, nepriklausomai nuo jų asmeninių savybių, šeiminių ir kultūrinių kilmės ar socialinės ir ekonominės padėties, ir pabrėžiama gerovė mokykloje ir fizinė bei psichikos sveikata, nes tai yra vienas iš svarbiausių gerų mokymosi rezultatų veiksmų;

10. šiuo metu sudaromą neoficialią Komisijos ekspertų grupę, kuri skatintų palankią mokymosi aplinką grupėms, kurioms gresia prasti mokymosi rezultatai, ir remtų gerovę mokykloje;
11. 2021 m. lapkričio 29 d. Tarybos rekomendaciją dėl mišriojo mokymosi metodų siekiant kokybiško ir įtraukaus pradinio ir vidurinio ugdymo, kurioje pabrėžiama, kad svarbu teikti pirmenybę gerovei (tiek fizinei, tiek psichikos), ir siūloma į mokyklų tikslus įtraukti besimokančių asmenų gerovės ir kovos su patyčiomis politiką, taip pat daugiau dėmesio skirti mokytojų ir profesijos mokytojų, mokyklų vadovų ir kitų pedagoginių darbuotojų gerovei ir profesinės veiklos kokybei, siekiant sumažinti stresą ir užkirsti kelią perdegimui;
12. 2020 m. lapkričio 24 d. Tarybos rekomendaciją dėl profesinio mokymo siekiant tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo, kurioje pabrėžiama skaitmeninei ekonomikai pritaikyta profesinio mokymo politika;
13. Osnabriuko deklaraciją dėl profesinio rengimo ir mokymo kaip ekonomikos atsigavimą ir teisingą perėjimą prie skaitmeninės ir žaliosios ekonomikos įgalinančios priemonės, kuria siekiama plėtoti profesinio rengimo ir mokymo skaitmeninimą kuriant naują mokymosi visą gyvenimą kultūrą;
14. Tarybos išvadas dėl skaitmeninio švietimo Europos žinių visuomenėje, kuriose pabrėžiama, kad skaitmeninio švietimo srityje turėtų būti atsižvelgiama į visų mokymosi procese dalyvaujančių subjektų gerovę;
15. 2021 m. švietimo ir mokymo stebėsenos biuletinį, kuriame daugiausia dėmesio skiriama gerovės švietimo srityje temai;

16. Komisijos komunikatą „Skaitmeninis dešimtmetis vaikams ir jaunimui: nauja Europos strategija dėl vaikams geresnio interneto (VGI+)“, kuriame daugiausia dėmesio skiriama vaikų gerovės internetinėje aplinkoje gerinimui;
17. Komisijos parengtą atnaujintą Piliečiams skirtą skaitmeninės kompetencijos programą (DigComp 2.2), kurioje pabrėžiama sauga, pvz., remiant gerovę ir sveikatą, taip pat supratimą ir kovą su patyčiomis kibernetinėje erdvėje;
18. Europos pedagogų skaitmeninių kompetencijų sistemą (DigCompEdu), kurioje pabrėžiama priemonių, kuriomis siekiama užtikrinti besimokančių asmenų fizinę, psichologinę ir socialinę gerovę naudojantis skaitmeninėmis technologijomis, svarba,

PRIPAŽĮSTA, kad:

19. šiose Tarybos išvadose „gerovė skaitmeninio švietimo srityje“ suprantama kaip fizinio, kognityvinio, socialinio ir emocinio pasitenkinimo jausmas, sudarantis sąlygas visiems asmenims konstruktyviai dalyvauti visose skaitmeninėse mokymosi aplinkose, be kita ko, pasitelkiant skaitmenines švietimo ir mokymo priemones bei metodus, kuo labiau padidinti jų potencialą ir savirealizaciją, taip pat padėti jiems saugiai elgtis internete ir remti jų įgalėjimą internetinėje aplinkoje¹. Šiose Tarybos išvadose daugiausia dėmesio skiriama skaitmeninei gerovei pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo lygmenimis ir pasitelkiant švietimą ir mokymą, įskaitant profesinį rengimą ir mokymą;

¹ Kognityvinę gerovę galima apibrėžti kaip besimokančių asmenų sėkmingą dalyvavimą visuomenės gyvenime atliekant įvairius vaidmenis – kaip visą gyvenimą besimokantys asmenys, kaip produktyvūs darbuotojai, kaip aktyvūs piliečiai. Šiam dalyvavimui sąlygas sudaro, be kita ko, jų turimos žinios ir kompetencijos. Fizinę gerovę galima suprasti kaip asmens sveikatos lygį ir gebėjimą gyventi sveikai. Socialinė gerovė apima besimokančių asmenų bendravimą su kitais asmenimis, taip pat jų skaitmeninės mokymosi aplinkos suvokimą. Psichologinė gerovė – tai besimokančių asmenų nuomonė ir jausmai, susiję su jų gyvenimu ir nusistatytais asmeniniais tikslais, (Panesi, S., Bocconi, S. and Ferlino, L., *Promoting Students' Well-Being and Inclusion in Schools Through Digital Technologies: Perceptions of Students, Teachers, and School Leaders in Italy Expressed Through SELFIE Piloting Activities*), *Frontiers in Psychology*, 2020).

20. šiose Tarybos išvadose terminas „besimokantys asmenys“ apima visus pirminio formaliojo švietimo sistemų, įskaitant pirminį profesinį rengimą ir mokymą, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo lygmenų mokinius, studentus ir pameistrus;
21. šiose Tarybos išvadose terminas „pedagogai“ apima mokytojus, mokyklų vadovus, profesijos mokytojus ir kitus pedagoginius darbuotojus, dalyvaujančius pirminio formaliojo švietimo sistemų, įskaitant pirminį profesinį rengimą ir mokymą, pradinio ir vidurinio ugdymo lygmenų besimokančių asmenų mokyme;
22. skaitmeninės technologijos iš esmės pakeitė žmonių mokymosi, darbo, naudojimosi informacija ir bendravimo būdus. Skaitmeninė transformacija kelia naujų iššūkių ir suteikia naujų galimybių besimokantiems asmenims ir daro poveikį jų kognityviniam, fiziniam, socialiniam ir emociniam gyvenimui;
23. COVID-19 pandemija ir perėjimas prie skubaus nuotolinio mokymo ir mokymosi internetu sukėlė daug iššūkių skaitmeninei mokymosi aplinkai. Tai, kaip skaitmeninės švietimo ir mokymo sistemos, įskaitant besimokančius asmenis, pedagogus ir kitus atitinkamus subjektus, reagavo į šiuos iššūkius, gali būti naudinga patirtis ir įgyta patirtis plėtojant požiūrius į gerovę skaitmeninio švietimo srityje;
24. kokybiškas ir įtraukus švietimas ir mokymas turėtų gerinti skaitmeninės transformacijos atveriamas galimybes remti besimokančių asmenų ir pedagogų gerovę skaitmeninėje mokymosi aplinkoje. Tai turėtų būti sistemingai remiama ir skatinama visais skaitmeninio švietimo ekosistemos aspektais²;

² Skaitmeninio švietimo ekosistema apima skaitmeninio švietimo infrastruktūrą, junglumą ir įrangą (įskaitant prieinamas ir pagalbines technologijas); aukštos kokybės skaitmeninio švietimo turinį; besimokančius asmenis ir pedagogus, turinčius praktinės patirties skaitmeninėms technologijoms integruoti į pedagoginį procesą, ir skaitmeninių žinių, įgūdžių bei kompetencijų, taip pat tarpasmeninių santykių skaitmeninėje mokymosi aplinkoje sąlygų plėtojimą.

25. besimokančių asmenų gerovės didinimas skaitmeninio švietimo kontekste yra dvikryptis procesas. Dėl skaitmeninės aplinkos gali kilti tam tikrų iššūkių, be kita ko, skaitmeninio švietimo kontekste, pvz., patyčios kibernetinėje erdvėje, o tai gali neigiamai paveikti gerovę, ypač jei kai kurie tos aplinkos elementai yra prastai suprojektuoti ar įdiegti. Kita vertus, gerai parengtos veiksmingos ir įtraukios skaitmeninio švietimo ekosistemos gali skatinti besimokančių asmenų gerovės plėtojimą ir gerinti jų švietimo, gyvenimo ir darbo perspektyvas;
26. skaitmeninė atskirtis kelia didelę grėsmę tiek besimokančių asmenų, tiek pedagogų gerovei skaitmeninio švietimo ir mokymo srityje, nes dažnai didėja esama nelygybė arba sukuriamą nauja nelygybė. Nacionalinio, regioninio ir vietos lygmens mokyklų sistemos turėtų gebėti spręsti problemas, susijusias su nepakankama prieiga, netinkama įranga ar nepatenkinamomis mokymosi sąlygomis, su kuriomis susiduria besimokantys asmenys, visų pirma palankių sąlygų neturintys besimokantys asmenys, įskaitant asmenis su negalia ir (arba) specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius asmenis, ir tie, kurie susiduria su iššūkiais, susijusiais su skaitmenine lyčių atskirtimi;
27. nauji mokymosi modeliai, įskaitant tuos, kurie apima prieinamų ir lengvai surandamų skaitmeninių priemonių naudojimą, apima palankių sąlygų neturinčius besimokančius asmenis, įskaitant asmenis su negalia ir (arba) specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius asmenis ir tuos, kurie laikinai negali lankyti mokyklos dėl sveikatos būklės, taip pat besimokančius asmenis, gyvenančius izoliuotose vietovėse, salose arba atokiose vietovėse, pavyzdžiui, ES atokiausiuose regionuose. Be to, jais remiama tvirtesnė motyvacija ir pasiryžimas pasinaudoti internetine patirtimi, ir kartu laikantis į besimokantį asmenį orientuoto požiūrio padedama mažinti skaitmeninę atskirtį;
28. atvykstantiems besimokantiems migrantų kilmės asmenims ir (arba) asmenims, kurių pirmoji kalba skiriasi nuo mokomosios kalbos, skaitmeninės priemonės ir aukštos kokybės švietimo turinys gali palengvinti jų švietimo ir mokymo tęstinumą, gali padėti jiems išlaikyti ryšį su savo kalba ir kilmės šalies kultūra, taip pat įveikti galimas patirtas traumas ir naujus iššūkius;

29. dėl vis dažnesnės ir platesnės prieigos prie skaitmeninės aplinkos ir naudojimosi ja besimokantiems asmenims gali kilti didesnis pavojus patirti grėsmes skaitmeniniame pasaulyje, pvz., patyčias kibernetinėje erdvėje ir (arba) izoliaciją. siekiant iš tiesų skatinti saugią skaitmeninę mokymosi aplinką, turi būti stengiamasi užtikrinti, kad besimokantys asmenys būtų mokomi, o pedagogai būtų tinkamai apmokyti ir bendradarbiautų su kitais atitinkamais specialistais;
30. švietimo ir mokymo sistemose reikėtų daugiau dėmesio skirti kritiniam mąstymui, žiniasklaidos priemonių naudojimo raštingumui ir skaitmeniniam raštingumui, taip pat atsparumui dezinformacijai ir klaidingai informacijai, kad besimokantys asmenys įgytų įgūdžių, kurių reikia norint reaguoti į galimas grėsmes ir iššūkius, ir užtikrinti saugesnę ir pozityvesnę internetinę patirtį;
31. pedagogai kartu su administracijos ir vadovaujančiais darbuotojais atlieka svarbų ir nepakeičiamą vaidmenį plėtojant švietimo ir mokymo aplinką³ ir remiant besimokančių asmenų gerovę. Jie turėtų ugdyti ir stiprinti savo skaitmenines kompetencijas ir gilinti žinias apie skaitmeninių priemonių naudojimo švietimo ir mokymo srityje, pvz., pirminio švietimo, įvadinio mokymo ir tęstinio profesinio tobulėjimo srityse, naudą ir iššūkius, taip pat apie tai, kaip svarbu didinti IRT naudojimo įgūdžių ugdymo patrauklumą mergaitėms, *inter alia*, laikantis lyčiai atžvalgaus požiūrio į su skaitmenizacija susijusių kompetencijų ugdymą;
32. skaitmeninėmis technologijomis nesiekama pakeisti pedagogų ir besimokančių asmenų fizinio buvimo ir tiesioginio bendravimo. Skaitmeninių technologijų integravimo į švietimo procesus tikslas – remti ir palengvinti pedagogų darbą ir gerinti besimokančių asmenų mokymosi patirtį,

³ Poveikį bendrai pedagogų gerovei gali daryti įvairūs veiksniai, pvz., pernelyg didelis darbo krūvis, pastebimas mokytojo profesijos pripažinimo ir pagarbos jai trūkumas, per didelis klasių dydis, paramos mokykloms, kuriose kyla nevaldomų netinkamo mokinių elgesio problemų, trūkumas, o kai kuriose šalyse – nepakankamas arba nevienodas finansavimas (Viac, C. and Fraser, P., *Teachers' well-being: A framework for data collection and analysis*), EBPO leidinys *Education Working Paper No. 213*, OECD Publishing, Paryžius, 2020 m.).

PRIPAŽĮSTA, KAD:

Besimokančių asmenų ir pedagogų gerovė skaitmeninio švietimo ir mokymo srityje gali būti remiama pasitelkiant:

A. Žinių, įgūdžių ir kompetencijų, reikalingų gerovei skaitmeninio švietimo ir mokymo srityje skatinti, įgijima

33. asmenys dalyvauja skaitmeninėje aplinkoje visą savo asmeninį, profesinį ir pilietinį gyvenimą. Skaitmeninių žinių, įgūdžių ir kompetencijų ugdymas gali prisidėti prie jų emocinės pilnatvės bei pasitenkinimo ir stiprinti jų gebėjimą tinkamai reaguoti į iššūkius ir riziką, kylančius tiek skaitmeniniame, tiek fiziniame pasaulyje;
34. su skaitmeninių įgūdžių ir kompetencijų ugdymu susijusi politika ir priemonės turėtų būti rengiamos deramai atsižvelgiant į besimokančių asmenų gerovę ir jų individualius poreikius, ypatingą dėmesį skiriant nepalankioje padėtyje esančioms grupėms. Be to, jomis turėtų būti siekiama didinti jų atsparumą ir įgalėjimą. Skaitmeninė kompetencija⁴ apima ryžtingą, kritišką, atsakingą, etišką ir saugesnį dalyvavimą skaitmeninių technologijų srityje. Skaitmeniniai įgūdžiai, pavyzdžiui, informatinis mąstymas, IRT problemų sprendimas ir duomenų raštingumas, reikalingi tiek pirmaisiais švietimo ir mokymo etapais, tiek visą gyvenimą, kad asmenys galėtų geriau integruotis į visuomenę ir turėtų geresnes galimybes įsidarbinti;
35. skaitmeninės technologijos turi įtakos besimokančių asmenų mokymosi, informacijos paieškos ir dalijimosi ja būdams, taip pat tam, kaip jie sąveikauja tarpusavyje ir bendrauja. Besimokantys asmenys susiduria su įvairiausia informacija, įskaitant dezinformaciją ir klaidingą informaciją, todėl labai svarbu ugdyti skaitmeninį raštingumą ir gebėjimą naudotis žiniasklaidos priemonėmis, kritinį mąstymą ir problemų sprendimo įgūdžius;

⁴ Žr., pvz., Europos Komisijos Jungtinio tyrimų centro leidinį Vuorikari, R., Kluzer, S., Punie, Y., *DigComp 2.2, The Digital Competence framework for citizens: with new examples of knowledge, skills and attitudes*, 2022 ir 2018 m. gegužės 22 d. Tarybos rekomendaciją dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų (OL C 189, 2018 6 4, p. 1).

36. besimokantys asmenys turėtų įgyti ir plėtoti būtinas žinias, įgūdžius ir kompetencijas, kuriais bus prisidedama prie nekenksmingo, saugaus ir etiško skaitmeninių priemonių naudojimo, įskaitant kibernetinio saugumo įgūdžius ir žinias apie DI algoritmų ribas. Tai galėtų daryti didelį poveikį besimokančių asmenų gerovei ir atsparumui;
37. asmeninių ir socialinių kompetencijų ugdymas gali padėti besimokantiems asmenims naudotis skaitmeniniais socialiniais tinklais susiduriant su mažesne emocinės ar socialinės žalos rizika, ir didinti jų informuotumą apie pernelyg dažno skaitmeninių technologijų naudojimo riziką;
38. besimokantys asmenys turėtų turėti galimybę įgyti žinių, įgūdžių ir kompetencijų, kurių reikia, kad galėtų kurti skaitmeninį turinį, juo dalytis ir naudotis, ir turėtų žinoti su intelektine nuosavybe susijusias taisykles;
39. siekiant kurti IRT produktus bei paslaugas ir pažangias skaitmenines technologijas, be kita ko, galinčius daryti teigiamą poveikį asmenų, pvz., asmenų su negalia ir (arba) specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių asmenų, gerovei, reikia pažangių ir specializuotų įgūdžių;
40. pedagogams turėtų būti padedama įgyti ir plėtoti savo skaitmenines žinias, įgūdžius ir kompetencijas, pvz., jų pirminio švietimo, įvadinio mokymo ir tęstinio profesinio tobulėjimo kontekste, ir jie turėtų būti gerai informuoti apie skaitmeninių priemonių naudojimo naudą ir keliamus iššūkius, taip pat apie jų naudojimo teikiamas galimybes švietimo ir mokymo srityje. Pedagogai turėtų padėti besimokantiems asmenims saugiai, atsakingai ir kūrybiškai naudotis technologijomis.

B. Besimokančių asmenų gerovę didinančių mokymo bei mokymosi metodų ir skaitmeninės aplinkos kūrimą

41. Mokymo ir mokymosi metodai, kurie apima mokymo ir mokymosi būdus ir organizacinius aspektus, turėtų padidinti švietimo ir mokymo proceso aktualumą ir veiksmingumą, taip pat besimokančių asmenų pasitenkinimą ir pasitikėjimą savimi visų rūšių mokymosi aplinkoje. Šiomis aplinkybėmis itin svarbus skaitmeninės infrastruktūros ir skaitmeninių technologijų prieinamumas, sauga ir kokybė. Pažangių skaitmeninių technologijų kūrimas ir naudojimas švietimo ir mokymo srityje gali teikti naudos, ypač palankių sąlygų neturintiems besimokantiems asmenims, įskaitant asmenis su negalia ir (arba) specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius asmenis;
42. rengiant skaitmeninio švietimo politiką reikėtų atsižvelgti į šiuos aspektus:
- *aplinką*, kurioje mokomasi, atsižvelgiant į besimokančių asmenų socialinę ir ekonominę, kultūrinę ir šeiminių padėtį, taip pat į kitas svarbias aplinkybes;
 - *naudojamas priemonės ir prietaisus*, jų naudojimą pritaikant prie besimokančių asmenų individualių poreikių (atsižvelgiant į, pvz., sveikatos būklę, specialius švietimo poreikius ir socialinę bei ekonominę padėtį):
 - skaitmeninio švietimo ekosistemos turėtų remti darbą su novatoriškomis švietimo priemonėmis, kurios galėtų apimti žaidybinių, švietimo sprendimus, pagrįstus, pvz., išplėstinės realybės technologijomis, kaip antai papildytoji / virtualioji realybė, DI, mokymosi analitika ir socialiniais tinklais, kuriais būtų laikomasi etinio ir skaidraus požiūrio, gerbiamas duomenų privatumas ir nediskriminuojama projektuojant, kartu atsižvelgiant į naudą ir galimą riziką⁵;

⁵ Tai apima, pavyzdžiui, priklausomybės nuo interneto, pernelyg daug praleidžiamo laiko prie ekranų, internetinių žaidimų sukeltų sutrikimų ir su sveikata susijusių problemų, kaip antai nutukimą lemiančios nejudrios gyvensenos, riziką.

- skaitmeniniai sprendimai turėtų būti parengti taip, kad būtų sudarytos sąlygos gebėjimui prisitaikyti prie skaitmeninio švietimo tikslų ir tai skatinama, taip pat atsižvelgiama į skirtingą visų asmenų, ypač nepalankioje padėtyje esančioms grupėms priklausančių besimokančių asmenų, padėtį ir poreikius. Kai aktualu, turėtų būti skatinamas švietimo ir mokymo srityje naudojamų skaitmeninių sprendimų sąveikumas;
- pažangios ir specializuotos skaitmeninės technologijos (pvz., DI, papildytoji / virtualioji realybė, daiktų internetas, skaitmeniniai dvyniai ir t. t.) gali pagerinti mokymosi ir mokymo aplinkos prieinamumą bei kokybę ir sinergiškai papildyti neskaitmeninius mokymo ir mokymosi metodus. Novatoriškų skaitmeninių sprendimų integravimas gali skatinti besimokančių asmenų įgūdžių įgijimą profesinio rengimo ir mokymo srityje;
- skaitmeninių technologijų naudojimas gali atimti laiką, kuris galėtų būti skiriamas kitai, sveikatai naudingai, veiklai, pavyzdžiui, fiziniams pratimams ar miegui. Todėl reikėtų atsižvelgti į prie ekranų praleidžiamo laiko ir ne prie ekranų praleidžiamo laiko pusiausvyrą ir laiko valdymą;
- *mokymosi užduotis*, kurios naudojamos švietimo procese siekiant numatytų mokymosi rezultatų:
 - naudoti kokybišką skaitmeninio švietimo turinį, sukurtą siekiant teisingų pedagoginių tikslų ir pateikiamą šiuolaikišku, prieinamu ir lengvai naudojamu būdu⁶;
 - remti į besimokantį asmenį orientuotą požiūrį, įskaitant besimokančių asmenų savarankiškumo skatinimą;
- *pedagogas*, kurie turėtų būti gerai parengti ir gebėti konsultuoti besimokančius asmenis, kaip tinkamai naudotis skaitmeninėmis technologijomis, be kita ko, kaip išmintingai ir subalansuotai paskirstyti prie ekranų ir ne prie ekranų praleidžiamą laiką. Gerai parengti pedagogai geba atsižvelgti į įvairių rūšių skaitmeninės mokymosi aplinkos ypatumus, dirbti su novatoriškomis skaitmeninėmis priemonėmis, mokymo ir mokymosi metodais ir juos naudoti pedagoginiame kontekste, kartu atsižvelgdami į pernelyg dažno skaitmeninių technologijų naudojimo riziką.

⁶ Kalbant apie ugdymo turinį, gali būti naudinga vadovautis būsima Komisijos Skaitmeninio švietimo turinio sistema.

C. Asmenų tarpusavio santykius skaitmeninio švietimo ekosistemoje

43. Skaitmeninio švietimo ekosistemos grindžiamos ne tik skaitmenine infrastruktūra ir skaitmeninėmis priemonėmis bei turiniu, bet ir atitinkamų asmenų – t. y. besimokančių asmenų, pedagogų ir kitų subjektų, kurie naudojami technologinėmis ryšio priemonėmis ir turinio bei tinklų kūrimo priemonėmis – socialine sąveika, taip pat jų fizine ir socialine aplinka. Kuriant skaitmeninio švietimo ekosistemas labai svarbu atsižvelgti į šią socialinę sąveiką;
44. technologinė pažanga pakeitė komunikacijos formas ir atvėrė naujų galimybių įgalėjimui, saviraiškai ir skaitmeniniam pilietiškumui⁷, įskaitant aktyvų dalyvavimą visuomenės gyvenime naudojantis internetinėmis priemonėmis;

⁷ Europos Taryba nurodo, kad skaitmeninis pilietis yra asmuo, kuris, ugdydamas įvairias kompetencijas, geba aktyviai, pozityviai ir atsakingai dalyvauti virtualių ir nevirtualių vietos, nacionalinių ar pasaulinių bendruomenių veikloje (Richardson, J., Milovidov, E., *Digital citizenship education handbook: being online, well-being online, rights online*, Council of Europe, 2019).

45. skaitmeninė sąveika gali padėti ugdyti socialinius įgūdžius ir stiprinti socialinius ryšius. Tačiau besimokantiems asmenims ir pedagogams taip pat gali kilti skaitmeninė rizika⁸ (pvz., patyčių kibernetinėje erdvėje, neapykantą kurstančių kalbų, melagingų naujienų, privatumo pažeidimų, sukčiavimo internete, informacinių getų⁹ ir kt. rizika)¹⁰, kuri kenkia jų gerovei¹¹. Labai svarbu, kad besimokantys asmenys, pedagogai ir tėvai suprastų šios rizikos mastą bei įvairovę ir žinotų, kaip jos išvengti ir (arba) užkirsti jai kelią, į ką kreiptis paramos ir kaip didinti atsparumą. Be to, siekiant spręsti su skaitmenine rizika susijusias problemas, svarbu skaitmeninėje mokymosi aplinkoje naudoti sąveiką, taip pat mokymo ir mokymosi metodus;
46. švietimo ir mokymo sistemos ir mokyklos turėtų ieškoti būdų, kaip stiprinti gerovę skaitmeninio švietimo srityje, skatinti informuotumą apie skaitmeninę riziką ir jos prevenciją, taip pat visos mokyklos politikos įgyvendinimą, įskaitant organizacinio pobūdžio mokyklų procedūras, remti saugią skaitmeninio švietimo aplinką ir spręsti su skaitmenine rizika susijusius uždavinius;

⁸ Skaitmeninė rizika gali būti susijusi, pvz., su pernelyg dažnu ar netinkamu skaitmeninių technologijų naudojimu arba besimokančių asmenų sąveika su skaitmeniniu pasauliu.

⁹ Terminas „informacinis getas“ reiškia atvejus socialinėse medijose ir internetinių diskusijų grupėse, kai stiprinami įsitikinimai ar didinamas jų mastas pasitelkiant komunikaciją ir kartojimą uždarose, izoliuotoje sistemoje. Dalyviai paprastai gauna informaciją, kuri sustiprina jų turimą nuomonę, nesusidurdami su priešingomis nuomonėmis (Vuorikari, R., Kluzer, S. ir Punie, Y., *DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens - With new examples of knowledge, skills and attitudes*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2022).

¹⁰ 2019 m. EBPO tyrime nustatyta rizikos tipologija: su kontaktais susijusi rizika, su turiniu susijusi rizika, rizika privatumui ir rizika vartotojams (Burns, T., Gottschalk, F. (eds.), *Educating 21st Century Children: Emotional Well-being in the Digital Age, Educational Research and Innovation*, OECD Publishing, Paryžius, 2019).

¹¹ Pavyzdžiui, patyčios kibernetinėje erdvėje gali būti net žalingesnės už įprastas patyčių formas, nes pažeminimas pasiekia plačią interneto auditoriją, o žodžiai ir vaizdai internetinėje aplinkoje gali likti neribotą laiką.

47. interneto pasaulyje skatinami socialiniai palyginimai gali daryti neigiamą poveikį psichikos sveikatai ir savigarbai, ypač paauglystėje. Jei besimokantys asmenys socialinėse medijose mato „idealius“ įvaizdžius, jiems gali kilti nerimas dėl savo kūno įvaizdžio ir socialinio susvetimėjimo jausmas. Naudojimasis internetiniais socialiniais tinklais taip pat susijęs su reiškiniu, vadinamu baime kažką praleisti. Pedagogai, dirbantys skaitmeninio mokymosi aplinkoje, turėtų žinoti apie šią riziką, didinti informuotumą apie neigiamą šių reiškinių poveikį ir spręsti su juo susijusius klausimus, taip pat skatinti besimokančių asmenų įgūdžių ugdymą, kad jie galėtų spręsti šias problemas;
48. pedagogai turėtų remti besimokančių asmenų motyvaciją mokytis ir plėtoti visą jų potencialą, padėti jiems tapti nuosekliais ir brandžiais asmenimis, žinančiais savo stipriąsias savybes, silpnybes, gyvenimo tikslus bei siekius, kurie susikūrė teigiamą saviįvaizdį, kartu gerbdami kitus ir savo asmeninius poreikius. Toks elgesys yra vienas iš pagrindinių gerovės skaitmeninio švietimo srityje veiksnys,
49. išmintinga skaitmeninė tėvystė ir palaikančios šeimos aplinka turėtų būti skaitmeninio švietimo ekosistemos dalis, atsižvelgiant į šeiminių padėčių. Mokyklos turėtų suvokti komunikacijos ir bendradarbiavimo su tėvais ar prižiūrinčiais asmenimis skaitmeninio švietimo teikiamų galimybių, naudos ir keliamų iššūkių klausimais svarbą, taip pat skaitmeninę riziką ir laiko valdymo svarbą naudojant skaitmenines priemones švietimo ir mokymo tikslais.

PRAŠO VALSTYBIŲ NARIŲ ATSIŽVELGIANT Į JŲ NACIONALINES APLINKYBES IR LAIKANTIS SUBSIDIARUMO PRINCIPO

50. rengiant nacionalinę politiką ir strategijas skaitmeninio švietimo srityje daug dėmesio skirti besimokančių asmenų ir pedagogų gerovės didinimui;
51. propaguoti mokymo ir mokymosi procesų kūrimą atsižvelgiant į jų poveikį besimokančių asmenų gerovei ir, kai aktualu, skatinti glaudų skaitmeninio švietimo ekosistemų ir psichikos sveikatos bei psichosocialinės srities specialistų ir tarnybų bendradarbiavimą;
52. skatinti mokymo ir mokymosi procesus, grindžiamus į besimokantį asmenį orientuotu požiūriu, pvz., integruojant pažangias skaitmenines technologijas, etiškai naudojant DI ir duomenis¹², ypatingą dėmesį skiriant paramai palankių sąlygų neturinčių ir pažeidžiamoje padėtyje esančių besimokančių asmenų, įskaitant asmenis su negalia ir (arba) specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius asmenis, taip pat gabių besimokančių asmenų gerovei ir kovai su lyčių skaitmeniniu atotrūkiu;
53. didinti besimokančių asmenų ir pedagogų informuotumą apie poreikį užtikrinti tinkamą prie ekranų ir ne prie ekranų praleidžiamo laiko pusiausvyrą ir, kai įmanoma, padėti mokykloms plėtoti tinkamą laiko valdymą, kiek tai susiję su skaitmeninio ir tiesioginio mokymo ir mokymosi veikla;
54. išnagrinėti būdus, kaip remti mokymo ir mokymosi procesų kūrimą bei įgyvendinimą ir skaitmeninių technologijų naudojimą švietimo ir mokymo srityje, siekiant palengvinti migrantų kilmės besimokančių asmenų ir (arba) besimokančių asmenų, kurių pirmoji kalba skiriasi nuo mokomosios kalbos, integraciją į valstybių narių švietimo ir mokymo sistemas, kartu sudarant jiems sąlygas išlaikyti ryšį su savo gimtąja kalba ir atitinkamomis kultūromis;

¹² Komisijos parengtos pedagogams skirtos etikos gairės dėl dirbtinio intelekto ir duomenų naudojimo mokant ir mokantis gali būti laikomos naudinga šaltiniu, kuriuo galima vadovautis ir remtis šiuo klausimu.

55. remti¹³ besimokančių asmenų informuotumą apie galimas grėsmes skaitmeniniame pasaulyje ir jų atsparumo vystymąsi, kad būtų sumažinta rizika ir jaunimui suteiktos galimybės saugiai naudotis internetu, kartu remiant duomenų apsaugą ir privatumą internete;
56. išnagrinėti būdus, kaip padėti pedagogams skatinti besimokančių asmenų kritinį mąstymą, medijų ir skaitmeninį raštingumą ir dirbti su duomenimis ir informacija, įskaitant informacija pagrįstą požiūrį į klaidingą informaciją ir dezinformaciją¹⁴;
57. skatinti mokyklas, kai tinkama, taikyti visos mokyklos metodus, kuriais būtų sistemingai skatinama gerovė skaitmeninio švietimo srityje pradinio ir vidurinio švietimo bei profesinio rengimo ir mokymo lygmenimis, įskaitant lanksčią politiką, kuria būtų remiama prevencija ir atsparumas ir sprendžiami tokie uždaviniai kaip skaitmeninė rizika, taip pat mokyklų organizacinės procedūros;
58. apsvarstyti galimybę pasinaudoti esamų ES priemonių („Europos socialinio fondo +“, programos „Erasmus+“, techninės paramos priemonės ir kt.) teikiamomis galimybėmis, kad būtų skatinama skaitmeninio švietimo politika, kurioje daugiausia dėmesio skiriama besimokančių asmenų ir pedagogų gerovei skaitmeninėje mokymosi aplinkoje.

¹³ Pavyzdžiui, naudojantis esamu saugesnio interneto centrų valstybėse narėse tinklu, kurį bendrai finansuoja ES, ir platforma „betterinternetforkids.eu“, visos Europos centru vaikų saugumo internete klausimais, kuriame visomis oficialiosiomis ES kalbomis pateikiama mokytojams, tėvams ir vaikams skirta medžiaga.

¹⁴ Komisijos parengtos gairės mokytojams ir pedagogams dėl kovos su dezinformacija ir skaitmeninio raštingumo skatinimo pasitelkiant švietimą ir mokymą gali būti laikomos naudingu šaltiniu, kuriuo galima vadovautis ir remtis šiuo klausimu.

PRAŠO KOMISIJOS, VADOVAUJANTIS SUTARTIMIS IR VISAPUSIŠKAI LAIKANTIS
SUBSIDIARUMO PRINCIPO

59. remti mokslinius tyrimus, susijusius su skaitmeninių technologijų naudojimo poveikiu besimokančių asmenų ir pedagogų gerovei valstybėse narėse, ir parengti įrodymais pagrįstą tyrimą apie gerovės poreikių padėtį skaitmeninio švietimo aplinkoje. Sukurti veiksmingos praktikos modelį, kuriuo būtų siekiama didinti gerovę skaitmeninėse mokymosi ekosistemose, ir, galiausiai, skaitmeninės gerovės mokyklos modelio kriterijus mokyklose, kaip galimą pavyzdį, kuriuos valstybės narės galėtų savanoriškai naudoti. Rengiant šį modelį, įvertinti šiuo metu sudaromos neoficialios Komisijos ekspertų grupės dėl palankios mokymosi aplinkos, skirtos grupėms, kurioms gresia prasti mokymosi rezultatai, ir siekiant remti gerovę mokykloje, darbą;
60. skatinti pedagogams ir kitiems atitinkamiems specialistams skirto kokybiško turinio kūrimą ir dalijimąsi juo, siekiant toliau gerinti jų žinias, įgūdžius ir kompetencijas, į besimokantį asmenį orientuotus pedagoginius metodus ir darbą su įvairiomis besimokančių asmenų grupėmis;
61. apsvarstyti galimybę skatinti skaitmeninio švietimo – kaip metinio Skaitmeninio švietimo programuotojų maratono dalies – gerovę;

62. didinti visų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų, pvz., skaitmeninių priemonių ir paslaugų, kaip antai, švietimo technologijų sektoriaus („EdTech“), kūrėjų, ir tų, kurie daugiausia dėmesio skiria kibernetiniam saugumui, informuotumą apie vartotojui patogių metodų ir sprendimų, kuriais būtų remiama besimokančių asmenų ir pedagogų gerovė skaitmeninio švietimo srityje, integravimą. Didinti visų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų, kuriančių skaitmeninį švietimo turinį, informuotumą apie gerovės aspekto integravimą ne tik į patį turinį, bet ir į mokymo bei mokymosi procesus;
63. remti ES programų, pavyzdžiui, programos „Erasmus+“, „Europos socialinio fondo +“, Europos solidarumo korpuso, „Europos horizonto“ ir Skaitmeninės Europos programos, naudojimą siekiant skatinti besimokančių asmenų ir pedagogų gerovę skaitmeninėje mokymosi aplinkoje ir pažangiųjų skaitmeninių technologijų naudojimą, pvz., asmenims su negalia ir (arba) specialiųjų ugdymo poreikių turintiems besimokantiems asmenims, taip pat žaidybinimo, DI grindžiamų švietimo sprendimų ir išplėstinės realybės technologijų, pvz., papildytosios ir (arba) virtualiosios realybės, kūrimą, testavimą ir diegimą pedagoginiais tikslais;
64. atsižvelgti į tai, kad šiuo metu įgyvendinant Skaitmeninio švietimo veiksmų planą (2021–2027 m.) bei būsimus pasiūlymus dėl Tarybos rekomendacijos dėl skaitmeniniam švietimui palankių veiksmų ir Tarybos rekomendacijos dėl skaitmeninių įgūdžių ugdymo švietimo ir mokymo srityje gerinimo, reikalinga holistinė, integruota ir tvari skaitmeninio švietimo ekosistema valstybėse narėse, kuria skaitmeninio švietimo srityje būtų skatinama kokybė bei įtrauktis ir puoselėjama gerovė.
-

INFORMACINIAI DOKUMENTAI

Europos Vadovų Taryba

- 2017 m. gruodžio 14 d. Europos Vadovų Tarybos išvados (EUCO 19/1/17 REV 1).

Europos Sąjungos Taryba

- Tarybos išvados dėl ES vaiko teisių strategijos (10024/22).
- Tarybos rekomendacija dėl mišriojo mokymosi metodų siekiant kokybiško ir įtraukaus pradinio ir vidurinio ugdymo (OL C 504, 2021 12 14, p. 21).
- 2021 m. birželio 14 d. Tarybos rekomendacija (ES) 2021/1004, kuria nustatoma Europos vaiko garantijų sistema (OL L 223, 2021 6 22, p. 14).
- Tarybos išvados dėl lygybės ir įtraukties švietimo ir mokymo srityje siekiant skatinti visų mokymosi sėkmę (OL C 221, 2021 6 10, p. 3).
- Tarybos rezoliucija dėl Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginės programos siekiant sukurti Europos švietimo erdvę ir imtis veiksmų vėlesniu laikotarpiu (2021–2030 m.) (OL C 66, 2021 2 26, p. 1).
- 2020 m. lapkričio 24 d. Tarybos rekomendacija dėl profesinio rengimo ir mokymo siekiant tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo (OL C 417, 2020 12 2, p. 1).
- Tarybos išvados dėl skaitmeninio švietimo Europos žinių visuomenėje (OL C 415, 2020 12 1, p. 22).

- Tarybos išvados dėl kovos su COVID-19 krize švietimo ir mokymo srityje (OL C 212 I, 2020 6 26, p. 9).
- Tarybos išvados dėl Europos mokytojų ir dėstytojų ateities (OL C 193, 2020 6 9, p. 11).
- Tarybos išvados dėl gerbūvio ekonomikos (OL C 400, 2019 11 26, p. 9).
- Tarybos rezoliucija dėl tolesnio Europos švietimo erdvės plėtojimo siekiant remti į ateitį orientuotas švietimo ir mokymo sistemas (OL C 389, 2019 11 18, p. 1).
- Tarybos išvados dėl artėjimo prie Europos švietimo erdvės vizijos (OL C 195, 2018 6 7, p. 7).
- Tarybos rekomendacija dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų (OL C 189, 2018 6 4, p. 1).

Deklaracijos

- Osnabriuko deklaracija profesinio rengimo ir mokymo srityje kaip ekonomikos atsigavimą ir teisingą perėjimą prie skaitmeninės ir žaliosios ekonomikos įgalinanti priemonė (2020 m. lapkričio 30 d.).

Europos Komisija

- Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Skaitmeninis dešimtmetis vaikams ir jaunimui: nauja Europos strategija dėl vaikams geresnio interneto (VGI+)“ (COM(2022) 212 final).
- Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų planas“ (COM(2021) 102 final).
- Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Lygybės Sąjunga. 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategija“ (COM(2021) 101 final).
- Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl Europos švietimo erdvės sukūrimo iki 2025 m. (COM(2020) 625 final).
- Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2021–2027 m. skaitmeninio švietimo veiksmų planas. Švietimo ir mokymo pritaikymas prie skaitmeninio amžiaus“ (COM(2020) 624 final).
- Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos įgūdžių darbotvarkė, kuria siekiama tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo“ (COM(2020) 274 final).

- Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Lygybės sąjunga. 2020–2025 m. lyčių lygybės strategija“ (COM(2020) 152 final).
- Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos tapatybės stiprinimas per švietimą ir kultūrą. Europos Komisijos įnašas Geteborgo vadovų susitikime, 2017 m. lapkričio 17 d.“ (COM(2017) 673 final).

Tarpinstituciniai aktai

- Tarpinstitucinė deklaracija dėl Europos socialinių teisių ramsčio (OL C 428, 2017 12 13, p. 10).

Tyrimai

- Vuorikari, R., Kluzer, S. ir Punie, Y., *DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens - With new examples of knowledge, skills and attitudes*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2022).
- Weber, H., Elsner, A., Wolf, D., Rohs, M. ir Turner-Cmuchal, M. (red.), *Inclusive Digital Education*, Europos specialiųjų poreikių ir įtraukaus švietimo agentūra, Odensė, 2022 m.

- Europos Komisija, Švietimo, jaunimo, sporto ir kultūros generalinis direktoratas, *Education and training monitor 2021: education and well-being*, 2021 m.
- Panesi, S., Bocconi, S. ir Ferlino, L., *Promoting Students' Well-Being and Inclusion in Schools Through Digital Technologies: Perceptions of Students, Teachers, and School Leaders in Italy Expressed Through SELFIE Piloting Activities*, *Frontiers in Psychology*, 2020 m.
- Punie, Y., redaktorius (-ai), Redecker, C., *European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu*, Europos Sąjungos leidinių biuras, Liuksemburgas, 2017 m.
- Viac, C. ir Fraser, P., *Teachers' well-being: A framework for data collection and analysis*, *OECD Education Working Paper No. 213*, OECD Publishing, Paryžius, 2020 m.
- Europos Komisija, Ryšių tinklų, turinio ir technologijų generalinis direktoratas, *Ethics guidelines for trustworthy AI*, Leidinių biuras, 2019 m.
- Richardson, J., Milovidov, E., *Digital citizenship education handbook: being online, well-being online, rights online*, Europos Taryba, 2019 m.
- EBPO, *How's Life in the Digital Age?: Opportunities and Risks of the Digital Transformation for People's Well-being*, OECD Publishing, Paryžius, 2019 m.
- Burns, T., Gottschalk, F. (red.), *Educating 21st Century Children: Emotional Well-being in the Digital Age*, *Educational Research and Innovation*, OECD Publishing, Paryžius, 2019 m.
- EBPO, *The Protection of Children Online: Risks Faced by Children Online and Policies to Protect Them*, *OECD Digital Economy Papers, No. 179*, OECD Publishing, Paryžius, 2011 m.
